

15. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
2018. DECEMBER 11.

VASI ÉPÍTÉSZ ÉS MÉRNÖK

SZOMBATHELY VÁROSKAPUI - EGYETEMISTÁK TERVEI ALAPJÁN

Gombás Mónika

A jövő emlékezete címmel rendezte meg a Vas Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület a hagyományos Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetem programsorozatát nyáron. Az 51. alkalommal létrejövő rangos szakmai esemény mindig tervező táborral zárul: az idei fejlesztési koncepció célterületei a Szombathelyre vezető utak „városkapui” voltak. A résztvevők csoportmunkában, szervezőik irányításával, támogatásával területi koncepciót készítettek a város számára az első benyomást meghatározó terek rendszerére vonatkozóan. Meghatározták azok funkcióit,

kialakításukhoz akcióterveket, látványterveket is létrehoztak, a fejlesztési, szabályozási és egyéb teendőkre vonatkozóan. Az egyetemisták terveit szakemberek véleményezték a tábor végén. Ezeket a terveket mutatták be nem csak a szakmai közönségnek november 23-án a Vasi TIT Székházában. A rendezvény egyben egy újrakezdés első állomása is volt, hiszen ismét elindult a Vas Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület és a Vas Megyei Építész Kamara együttműködésében az Építész Klub.

KÖSZÖNTŐK 4-5

6-7 HÁZUNK TÁJA
TISZTÚJÍTÁSOK

EZ TÖRTÉNT
SZAKMAI NAP KOMÁROMBAN 8-9

10-11 KÖZ-TÉR
EGYSZERŰ BEJELENTÉS JOGSZERŰEN

AKCIÓ-REAKCIÓ
A FAL TÚLOLDALÁN 12-13

14-15 ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÜNK
HALADÁS SPORTKOMPLEXUM

HÁZUNK TÁJA
BÁLOK 16-17

18-19 ÉPÍTETT ÖTÖKSÉGÜNK
ÁRVÍZ, AMI SOKAT VITT, ÉS SOKAT HOZOTT

AKIK ELŐTTÜNK JÁRTAK...
BODÁNYI ÖDÖN 20-21

22-23 EZ TÖRTÉNT
TAK KONFERENCIA ÉS KIÁLLÍTÁS

A Kőszeg felől érkezőt a 11-es Huszár úton táblák, légvezetékek fogadják, nincs parkolósáv, kiépített kerékpárút

Leendő szakemberek előadása

Táblaerdő a Budapest felől érkezőnek a Zanati úton, a kerékpárút és a járda hosszabb szakaszokon hiányzik

A vasútállomás épületéből kilépő az autóbusz-állomás lerobbant épületeit, az egykori információs pavilont látja meg először

„SEGÍTSÜNK AKKOR IS, HA ELMÚLIK KARÁCSONY!”

Nádor István

*„Ha elmúlik Karácsony, a szeretet lángja halványabban ég,
de, ha vigyázunk rá, nem alszik ki még...”*

Így kezdődik a méltán népszerű zenekar slá- gere, amit már évtizedek óta hallgatunk a mérnökök által kitalált hanghordozókon. Ennek apropóján most egy rendhagyó karácsonyi köszöntővel állok elő, ami igazából egy karácsonyi kezdeményezés.

Ha megkérdezik a járókelőket, kiről és miről is szól a karácsony, sorba jönnek a megszokott válaszok: Jézus születéséről, a szeretet ünne- péről. Igaz, ha az ajándékozásról kérdezik őket, elmondják: ajándékozni öröm, adni jobb, mint kapni, minél több embert megajándékozok, annál boldogabb vagyok. Egy dolgot senki sem mond, hogy órála szól. Ezért karácsonyi köszöntőmben én sem magunkról, a mérnő- kökről, hanem másokról fogok beszélni.

Mert, szól-e az elesettekről, a fogyatékkal élőkről, azokról, akiknek nincs érdekérvénye-

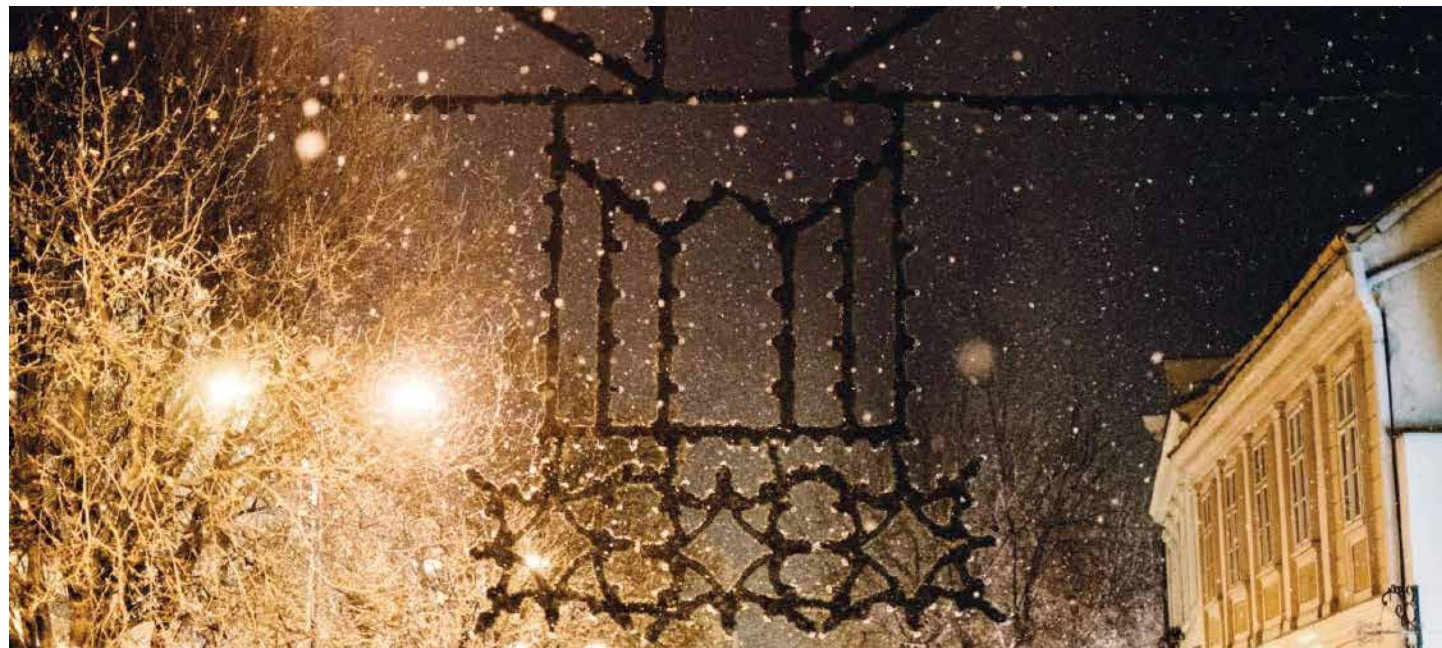
sítő képességük? Azokról szól-e, akiknek csak 30 ezer forint a nyugdíja, akiknek nincs laká- sa, szól-e a szegényekről, akik nem vesznek ajándékot, sőt még karácsonyi vacsorára sem telik? Mit jelent nekik a karácsony? Feldíszí- tett karácsonyfát, csillagszórót, csillogó gye- rekszemeket? Kicsi vagy nagy ajándékot, egy- általán ajándékot? Szenteste halászlét, finom sütitet, egy koccintást? A szeretetet?

Nem tudjuk, mit jelent nekik a karácsony, mert a tévé kamerái, a rádió mikrofonjai nem nagyon járnak arra, ahol ők vannak, ahol ők élnek. Mi sem. Persze, ettől még ők itt élnek közöttünk. Vagy inkább mellettünk, mö- göttünk? Az ünnep idején azért gondolunk rájuk. Néha. Melegétel-osztás, tartós élelmi- szergyűjtés a nagy bevásárló központokban, szép szavak, ez mind szokott lenni. Idén is

lesz, de vajon elég ez? Ugye ez nem csak az ünnepi lelkiismeret megnyugtatójáról szól?! Bizonyítsuk be, mi mérnökök, hogy nálunk biztosan nem! Hogyan lehetne ezt megte- ni? Talán azzal, ha nem csak az ünnep idején gondolunk rájuk, nem csak az ünnep idején segítünk. Akkor is, ha elmúlik Karácsony.

Ezért javaslom, legyen minden rendezvé- nyünk a jótékonyág eseménye is! Segítsük elesett, szegény embertársainkat a tőlünk tel- hető módon, a szürke hétköznapiokon is. Min- den vasi mérnöki rendezvényen támogassuk őket, és az őket segítő civil szervezeteket. Ez egy igazán szép, szeretettel teli ajándék len- ne nekik Szombathelyen, a segítség városában, Vas megyében, a segítség megyéjében. Álljunk a segítő mérnökök csapatának élére! Segít- sünk együtt, és külön-külön is. Segítsünk ak- kor is, ha elmúlik karácsony!

E sorokkal kívánok áldott karácsonyt, és boldog, sikeres, sikereiben és segítségben gazdag új esz- tendőt mérnöktársaimnak!

„Segítsünk együtt, és külön-külön is!”

„SZÉPÜLJÖN A RÁNK HAGYOTT ÖRÖKSÉG!”

Ábrahám Ferenc

*„Bizalmas szívvel járom a világot,
S amit az élet vágott,
Behegesztem a sebet a szívemben,
És hiszek újra égi szeretetben,
Ilyenkor decemberben.” Juhász Gyula*

TIK-TAK, TIK-TAK, TIK-TAK... telik az idő. Újra itt az év vége, közeleg a karácsony szent ünnepe. 2017 a TAK éve volt. 2018 még mindig a TAK éve. És a jövő is a TAK éve lesz.

Mit teszünk, mi építésszek azért, hogy a tár- sadalom karácsonyfája alá szakmai öntuda- tunkkal azonos szinten álló, maradandó aján- dékokat tegyünk le? A TAK és a településképi törvény egy olyan lehetőség a magyar tele- pülések lakossága, vezetői és a tervező építé- szek, mérnökök számára, amellyel tanulni kell élni, megpróbálni nem visszaélni, és mindent elkövetni, hogy az az építészeti, táji örökség, amit elődeink ránk hagytak, csak szépüljön, értékesebb legyen, és semmiképp se káro- sodjon.

Tudunk élni vele??? Sokan emlegetik, hogy a jelenlegi jogrend minden felelősséget az épí- téssz nyakába vart!

DE. Nem volt-e ez a felelősség eddig is a mi- énk? Csak elbújtattuk a megbízó utasításai, a hatóságok hozzájárulásai és pecsétjei mögé. Elég csak megnézni a ma épülő, ingatlanfej- lesztés címén a sokszor családi ház számára is kicsi telekre beszuszakolt „lakóparknak” ti- tulált lakógejtókat. Átépték utcaképeinket. Emlegetjük a Kádár-kockákat! De, vajon ezek a ma épülő épületek valóban az építészeti minőség irányába vezetnek?!

A hatóságok sok-sok éve már csak a parag- rafusok kipipálásával foglalkoznak. Elmúlt az az idő, amikor még az építési hatóságtól elvárhattuk, hogy az épület esztétikai és funkcionális minőségét is vizsgálják, amikor a főépítésszek még az építészeti minőséggel is foglalkozhattak. Nem csak a lakásépítésről, családi házakról van szó.

A TAK, mint eszköz ebben tudna egy új ös- vényt vágni a számunkra. Ha a felelősségünk felemelkedne arra a szintre, hogy az általunk

tervezett épületről ne akkor derüljön ki, hogy sérti a környezetét, nem szép, nem jó, és nem illeszkedik sehová, amikor már megépült. Ha a településeink élnének a TAK adta lehető- séggel, és valóban foglalkoznának a település értékeivel. Ha a hatóságoknak valóban csak a paragrafus mellékleteit kellene vizsgálni. Hiszen mi, felelős építésszek végiggondoljuk mindazt, amit a szakmánk, hivatásunk elvár tőlünk.

A felelősségünket az épített környezetünk iránt.

Ezekkel a gondolatokkal kívánok mindenkinek szép, békés karácsonyt, és a következő TAK évé- ben is sikeres, boldog új esztendő!

„Amikor úgy érzem, hogy semmi sem sikerül, a kötőzők munkájára gondolok, akik százszor is ráütnek a nagy kődarabra, s azon még csak egy repedés sem látszik. A százegyedik kalapá- csütésnél azonban a kő kettéválk, és én tudom, hogy nem az utolsó csapástól, hanem attól a száztól, amit előtte mértek rá.”

Jacob van Rijs holland építész

Felelősségünk épített környezetünk iránt

TISZTÚJÍTÁS: VMMK

ELNÖKSÉG:

Nádor István elnök
Déri Lajos alelnök

ELNÖKSÉGI TAGOK:

Czap Attila
Nagypál Tibor
Szabó Eszter
Szimandel Dezső
Tóthné Temesi Kinga

A FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG TAGJAI:

Horváth Gyula Vladimír elnök
Dankovics Erzsébet
Krenner Róbert

AZ ETIKAI-FEGYELMI BIZOTTSÁG TAGJAI:

Bukits Zoltán
Fenyvesi Béla
Kapolcsi Imre
Mór Tibor
Somlai Péter
Somogyi Péter
Takács Péter

SAKCSOPORT-VEZETŐK:

Dr. Idrányi Zsolt elnök
épületgépészeti szakcsoport

Horváth-Öri Györgyné elnök
geodéziai – és geoinformatikai szakcsoport

Gáspár Ferenc elnök
környezetvédelmi szakcsoport

Tóth Tibor elnök
közlekedési szakcsoport

Lőrincz Csaba elnök
tartószerkezeti szakcsoport

Szimandel Dezső elnök
vízépítési – és vízgazdálkodási szakcsoport

Nagypál Tibor elnök
elektrotechnikai szakcsoport

Szavazatszámolás

Andráskay Ede előadására sokan voltak kíváncsiak

A várakozás...

ELNÖKSÉG:

Ábrahám Ferenc elnök
Takács András alelnök

ELNÖKSÉGI TAGOK:

Mátisné Grubánovits Andrea
Pintér Gábor
Portschy Tamás

A FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG TAGJAI:

Mangliár László elnök
Csóka Csaba
Joó László

A FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG PÓTTAGJAI:

Gácsi József
Rózsa Erzsébet

AZ ETIKAI-FEGYELMI BIZOTTSÁG TAGJAI:

Babos Edit elnök
Csermely-Persa Éva
Kiss Albert
Litkei Tamás
Piroska László
Rápli Pál
Szily Adrien

AZ ETIKAI-FEGYELMI BIZOTTSÁG PÓTTAGJAI:

Csordás Ágnes
Hende A. Marcell

KÜLDÖTTEK:

Ábrahám Ferenc
Takács András
Mátisné Grubánovits Andrea
Pintér Gábor
Portschy Tamás
Mangliár László
Babos Edit

PÓTTKÜLDÖTTEK:

Piroska László
Rápli Pál

Az új Irokéz Galéria adott otthont a 2018. évi tisztújításnak

Két napirendi pont között...

Tanácskozási szünetben a Vasi Építészeti Biennálé tablóját böngészték a tagok

SZAKMAI NAP KOMÁROMBAN

Szabó Eszter
okl. építőmérnök

A Vas Megyei Mérnöki Kamara és a Közlekedéstudományi Egyesület Vas Megyei Területi Szervezete az idei évben is megszervezte a már hagyományosnak mondható szakmai napot, ahol a megye közlekedésével foglalkozó mérnökei, tervezői, szakértői, kivitelezői és műszaki ellenőrei vettek részt. Igyekeztünk érdekes és magas színvonalú szakmai és kulturális programot összeállítani az idei évben is. Szakmai kirándulásunk célja a legújabb hídépítési beruházás, az épülő Új Komáromi Duna-híd megtekintése volt építés közben.

Az első szakmai program keretében az Új Komáromi Duna-híd látogatóközpontjában Kozári Benjámin, a Hídépítő Zrt. munkatársa fogadta a csoportot, és egy színvonalas, tartalmas bemutató keretén belül két terven általános paramétereket, és érdekességeket ismertetett a hídépítéssel kapcsolatosan, megtudhattuk, hogy 2017 nyarán kezdődött meg az építés. A kivitelezési munkákat a H-M Duna-Híd Konzorcium végzi, melynek tervezett befejezése 2019 év vége. A beruházás 85 százaléka uniós forrásból valósul meg, melyhez szlovák és hazai forrás is felhasználásra kerül. A város(ok) és a térség gazdaságára, életére pozitív hatással lesz az új Duna-híd, mivel így egy nagy teherbírású, széles átkelő létesül Komáromnál Magyarország és Szlovákia között. Ennél jobban megszervezni sem lehetett volna szakmai programunkat, mivel a megérkezést követően éppen szemtanúi lehettünk egy szlovák oldali beemelési folyamatnak a látogatóközpont teraszáról. Az előadáson hallhattuk, hogy az épülő 600 méteres Duna-híd különlegessége, hogy egypilonos (aszimmetrikus), ferdekábeles közúti híd, ahol a pilon magassága az útpálya felett 94,5 méter lesz. Az egyedi szerkezet miatt a két ország zászlóinak színeivel tervezik a pilon díszkivilágítását megvalósítani. A híd öt nyílású, melyből három a meder

Az új híd

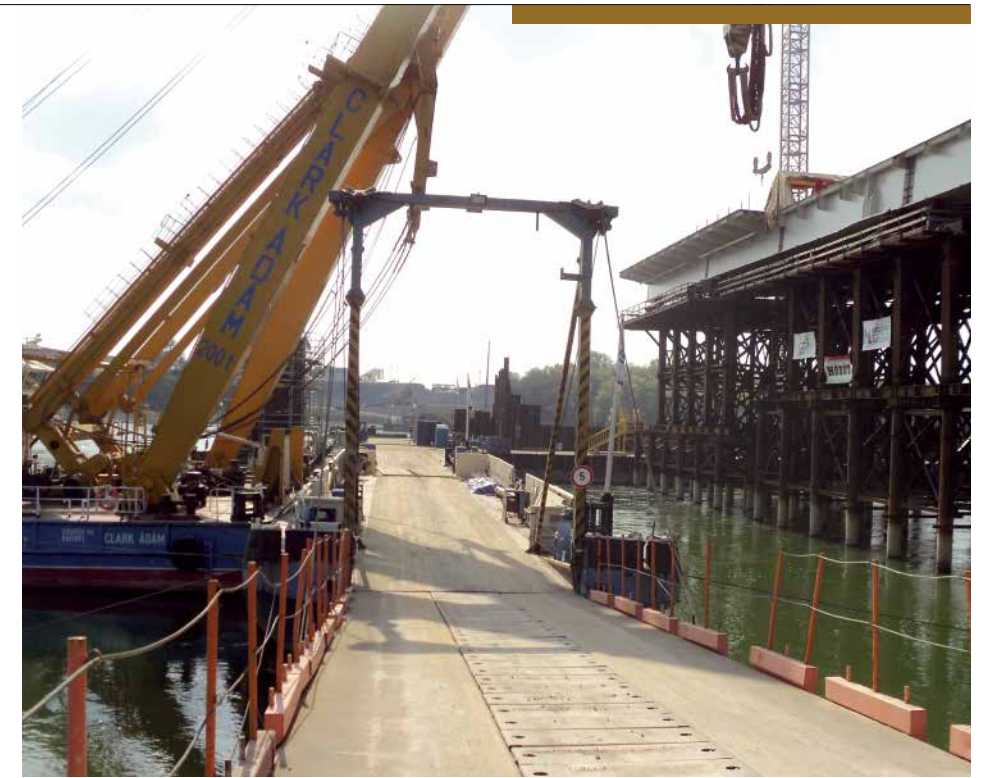

Komáromi városkép

felett, kettő pedig a szlovák oldali ártéren épül. Egy animáció segítségével megtekinthettük az építési folyamatot lépésről-lépésre, ahol láthattuk a pilon, a kábelek, a 2x1 sávós főút, a kerékpárút és a gyalogjárda kiépítését egyaránt. A kivitelezés során készülő fényképekből kapott válogatás szintén nagy szakmai érdeklődésnek örvendett.

A látogatóközpont elméleti ismeretei után a szlovák oldali építési területre mentünk át, ahol közvetlen közlőrl vettük szemügyre az éppen zajló építési folyamatokat. A Hódút Kft. részéről Gazdag Gergő fogadta a csoportot, aki minden kérdésünkre készséggel felelt. Bemutatta az éppen zajló munkákat. Elmondta a szerkezet összesen négy országban készül: Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Magyarország. Kitért arra is, hogy a csepeli telepen szerelik össze az elemeket, majd azt követően vízi úton szállítják a kivitelezés helyszínére.

A szakmai programokat követően délután szabadidős blokk következett, melynek keretében mindenki egyénileg felfedezhette Komárno

Magas színvonalú szakmai és kulturális MUSTRA-nap volt

főterén az Európa-Udvar. Az udvar különlegessége, hogy 45 különböző európai ország építészetét mutatja be egy helyen. A tér közepén többek között Mária-Teréziát és Mátyás királyt ábrázoló szobrok körében egy csodaszép működő kút is található.

Nagy sikere volt a délutáni tárlatvezetéssel megtekintett Monostori erődnek, mely lenyűgöző látványt nyújtott hatalmas méretével és kialakításával. A tárlatvezetésen hallhattuk, hogy a védművet 3-4 méter vastag földtaka-

ró borítja, több km hosszú föld alatti folyosórendszerrel rendelkezik. Az erőd faladata a vár védelme és a dunai hajóforgalom ellenőrzése volt. Harcra itt soha nem került sor, elsősorban kiképzőközpontként és fegyverraktárként használták.

A hosszú és tartalmas szakmai nap, egy közösen elfogyasztott svédasztalos vacsorával zárult Komáromban. Tapasztalatokkal gazdagodva, jókedvűen és fáradtan indultunk haza a késő esti órákban.

Nagy teherbírású, széles átkelő létesül Komáromnál Magyarország és Szlovákia között

AZ EGYSZERŰ BEJELENTÉS JOGSZERŰ MEGTÉTELE

- AZ ÉPÍTÉS FOLYAMATA ÉS A NAPLÓVEZETÉS

Csermelyi Andrea
állami főépítész

Az egyszerű bejelentések építésfelügyeleti hatóságok által tapasztalt típushibái ismertetésének utolsó részét olvashatják. A hivatkozott jogszabályok rövidítéseinek kifejtése az előző részben megtalálható.

Az építés folyamata és a naplóvezetés

Az építés megkezdésének alapfeltétele tehát a korábban már ismertetett jogszerű bejelentés megtétele, folytatására vonatkozóan is szabályokat állapítanak meg a már hivatkozott jogszabályok, e rendelkezések megsértése közül – számtalan van – csak a jellemzően visszatérőket emelem ki.

A szerkezetek eltakarásáról sajnos nagyon ritkán értesítik előre a kivitelezők az építőt, illetve a műszaki ellenőrt, illetve előzetes értesítés esetén is elmarad a jogszabályban előírt ellenőrzés dokumentálása, holott az Eljr. 65. § (1) e) pontja szerint ennek hiánya a kivitelezés azonnali leállítást vonja maga után. Ez a jogsértés csak a hatóságok által kirendelt szakértő eljárásán keresztül orvosolható, ami

egyrészt elnyújtja a kivitelezési folyamatot, másrészt többletköltséget okoz.

Az Épkivr. 9. § (1) bekezdése szerint az építetetőnek tervezési szerződést kell kötni a tervezővel – ebbe beleértendő az építész és a szakági tervező is. A tapasztalat az, hogy a szakági tervezők nem kötnék szerződést, ennek indoka gyakran az, hogy korábban ez nem volt előírás.

Az építész tervezővel megkötött tervezési szerződésből a R. 3. § (1) bekezdésben foglaltak ellenére hiányoznak a kötelező tervezői művezetés feltételeire vonatkozó pontok. Ugyanez a bekezdés írja elő, hogy az építész tervezőnek legalább hat alkalommal kell tervezői művezetést végeznie, ebből az utolsó alkalommal kell nyilatkoznia a kivitelezési dokumentáció szerinti megvalósulásról. Visszatérő hiányosság, hogy a tervezői művezetői bejegyzések elmaradnak, vagy tartalmukban felületesek, szinte alig történik meg a kötelező hat alkalommal a bejegyzés.

Az elektronikus építési napló az a dokumentum, amely a későbbiek során hatósági, vagy bírósági eljárásokban bizonyítékként használható fel, ezért különösen súlyos, az építésfelügyeleti bírságról szóló 238/2005.(X.25.) Korm.

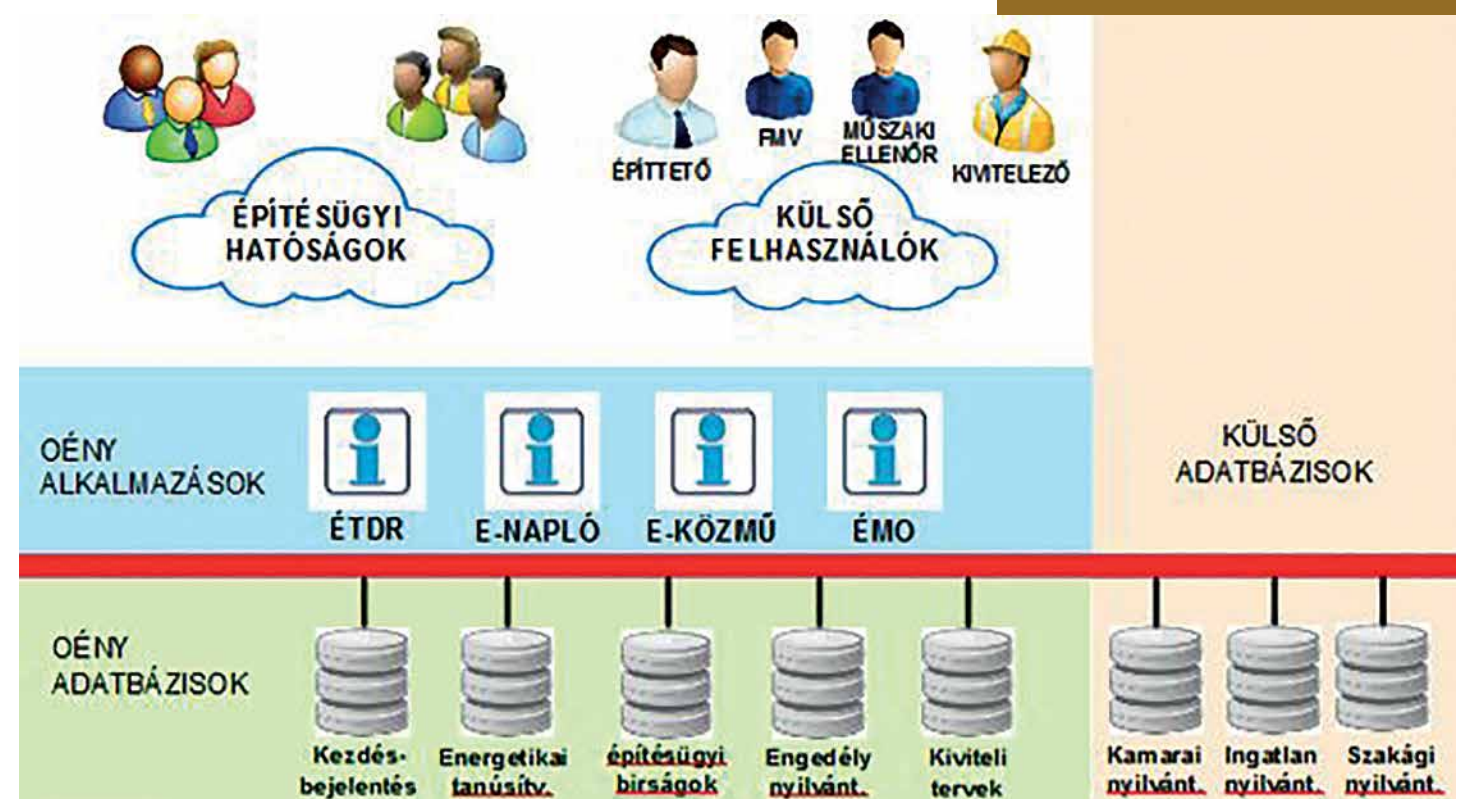
rendelet (Br.) is kiemelten kezelt jogsértésnek tekintendő a nem jogszabály szerinti vezetése. Sok esetben a napi jelentések csak címszavakban ismertetik a munkafolyamatot. A várható munkafolytatási nap megjelölése gyakran helytelen, nem ellenőrizhető (pl. következő naplóbejegyzésig nem történik munkavégzés, a megrendelő jelzéséig nem történik munkavégzés). Az építési munkaterületen keletkezett építési-bontási hulladék mennyiségét, és fajtáját nem adja meg a kivitelező. Az eltakart munkarészekkel kapcsolatos bejegyzések általánosan fogalmaznak, nem minősítik a megfelelőséget – műszaki ellenőr hiányában ez az építető feladata. Sajnos, még mindig gyakori az idegen nyelvű dokumentum feltöltése is.

A napló nem jogszerű vezetése miatt az építésfelügyeleti hatóság a tervezőn kívül a kivitelezés minden szereplőjével szemben eljárhat (tervezői művezetést végzővel is).

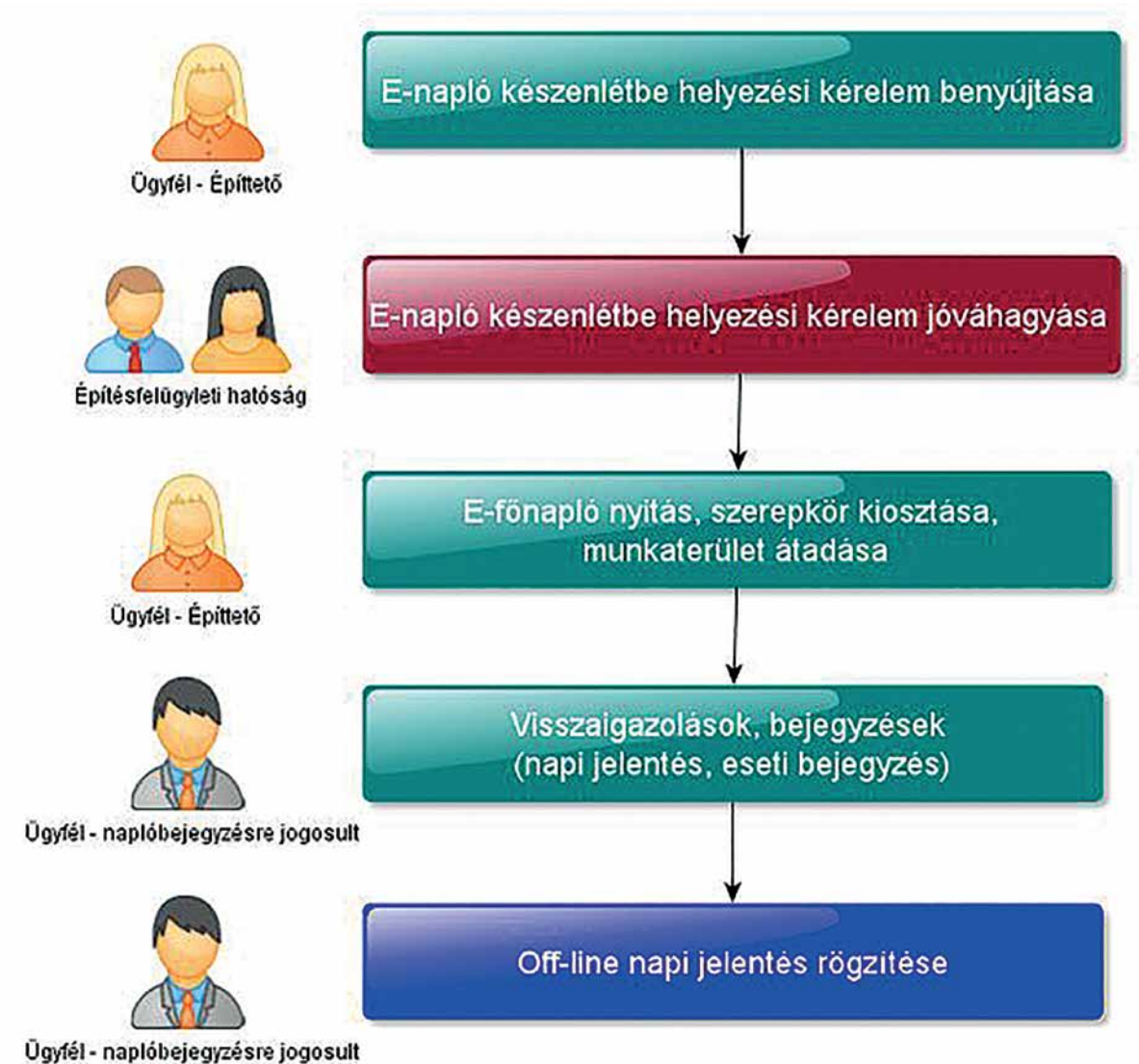
Tisztelt Kollégák! Amennyiben az általam leírtakkal, vagy egyedi ügyel kapcsolatban további kérdések merülnek fel bennetek, kérem, hogy közvetlenül az elsőfokú építésfelügyeleti hatóságokat keressétek a már ismert elérhetőségeken.

Az építés megkezdésének alapfeltétele a jogszerű bejelentés megtétele

Az e-napló hatósági, bírósági eljárásban bizonyítékként felhasználható

Idegen nyelvű dokumentum feltöltése nem megengedett

A FAL TÚLOLDALÁN

Kiss Albert
okl. építészmérnök

Csermelyi Andrea állami főépítész háromrészes, az egyszerű bejelentéssel, építési naplóval foglalkozó sorozata a szakmagyakorlók számára néhány elgondolkodtató és meggondolandó tanulsággal szolgál. Azt hiszem, még hosszan sorolhatnánk hibáinkat. Az írásban felsoroltak egy részét akarva-akaratlanul néha magam is elkövettem. De, aki bent van a szakmában, tudja, sok a foka, kevés a vadász. Mindenki tele van munkával (remélem), a szakági tervezők, kivitelezők is túlterheltek. Egyik munkából a másikba csapunk, persze, az építetető is türelmetlen.

Információdömping

A főépítész asszony által leírtakat elismerve, és nem vitatva, lássunk néhány tapasztalatot a másik oldalról is. A jogszabályban előírt ellenőrzésszámot az építésfelügyelet sem tudja teljesíteni, valószínűleg a naplók, építkezések nagy száma miatt. Az egyes területi építésfelügyelet, nem egy esetben egyes ügyintézők ellenőrzési gyakorlata, észrevételei nem egységesek. Egyes alkalmakkal megértőbbek az esetleges hibák észrevételezése során, máskor nem annyira. Volt részem olyan ellenőrzésben, ahol addig-addig „fokozódott a nemzetközi helyzet”, míg az építésfelügyelő mégis megállapíthatta, „na, már megint nincs rajt a sapka...” Aztán: a néhány hónappal korábbi ellenőrzésen még helytálló szakmagyakorlói tevékenység manapság már helytelenné vált, egész egyszerűen jogszabályi értelmezésbeli változás miatt.

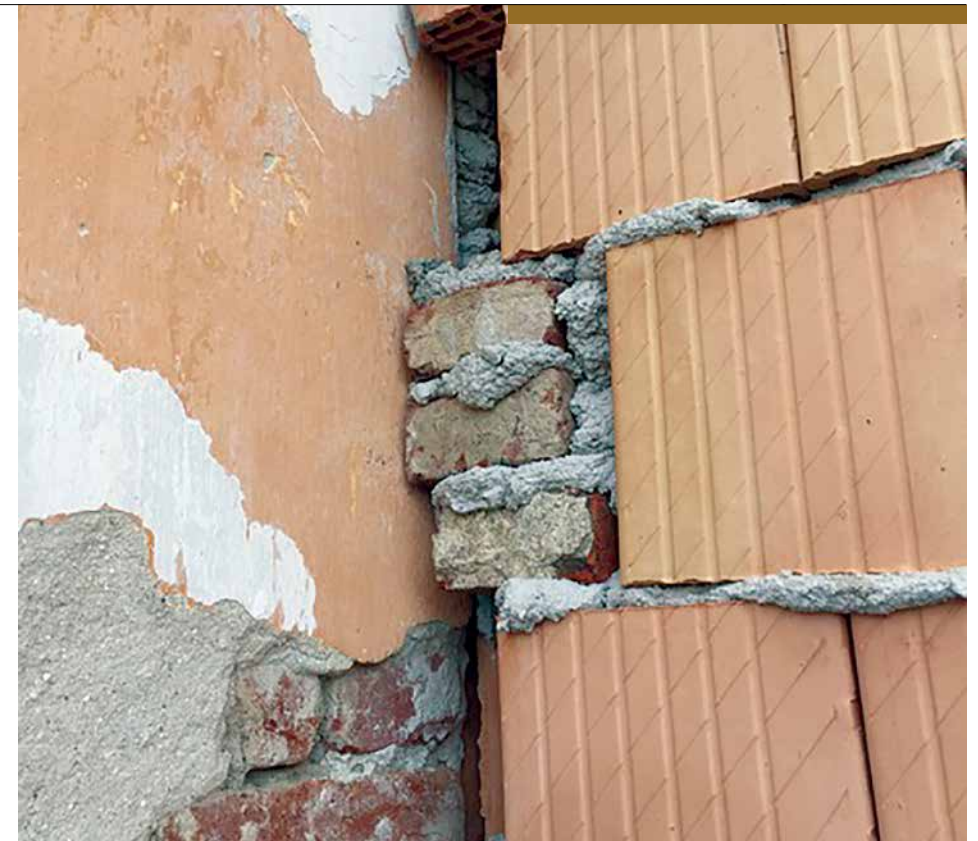
Ja, igen: jogszabály-értelmezés. Ugyanazon jogszabályi hely többszöri átolvasás, értelmezés után nálam fehér, az építésfelügyeletnél fekete. Történt ugyan utalás arra, hogy a jogszabály alkotói továbbképzésen hallott, vagy internetes forrásból származó építésfelügyeleti információk alapján, miért kell feketének tekinteni a fehéret, de kézzel fogható forrást kérésem ellenére sem kaptam. Talán össze kellene gyűjteni, és a szakmagyakorlók számára is hozzáférhetővé tenni ezeket az információkat.

Meggyőződésem, tapasztalatom, hogy a kivitelezéssel összefüggő szakmai jogszabályokat maradéktalanul nem lehet betartani a dolgok jelenlegi állása szerint – sem kivitelezői, műszaki vezetői, sem műszaki ellenőri, tervezői művezetői oldalról. Pl.: műszaki ellenőrként valaki maradéktalanul be szeretné tartani a

szakmai kötelezettségeit, naplóvezetési feladatait, párhuzamosan két-három építkezésnél többön nem működhetne közre, persze, más feladatokban sem. Mondjuk, alkalmanként 500 e Ft (bruttó) a jó esetben átlagban egy évig tartó építkezésenként = 125 e Ft /hó. Ez még a minimálbért sem éri el... Hát, akkor tervezzünk, művezessünk, műszaki ellenőrizünk, naplózzunk 15-20 építkezésen, és vállaljuk a rizikót.

Jómagam két-három évre is visszamenően közel harminc nyitott naplóban vagyok valamilyen szerepkörben érintett. Ha mindegyiket napi rendszerességgel megnyitnám, átnézném, eltelve a nap. Tervezni is kellene, kicsit a családdal is lenni, ja, meg aludni néhány órát... Valaki, valaki mondja meg: hogyan legyek napra kész mindenhol?

Írásomat egyben a témával összefüggő tapasztalatokat gyűjtő és ismertető sorozat első elemének szánom. Szeretnék rávilágítani egyes szakmai akkut problémákra, jogszabályi fonáságokra. Jó lenne együtt gondolkodni, egyértelmű szabályozás, értelmezés mentén dolgozni, az építőipar szekerét egy irányba tolni!

Szükséges az egyforma jogszabály-értelmezés

Közösen felfelé...

A HALADÁS SPORTKOMPLEXUM

Benkő Péter

*E.On Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt.
Szombathelyi Üzem
projektgazda, műszaki ellenőr*

A Rohonci úti futballpálya története közel egy évszázadra tekint vissza. A pályát 1919. óta használják, elsőként a Szombathelyi Haladás Vasutas Sport Egyesület labdarúgói vehették birtokba. 1936-ban a Haladás labdarúgó csapata bekerült a NB I-be, ezért a játéktér és a pályát körülvevő létesítményeket a szabályrendszernek megfelelően fejleszteni kellett. Az évek során megépültek a lelátók nyugat és kelet irányban, valamint az északi és déli körlepcső, majd a fedett lelátó is, összesen 12.500 ember befogadására lett képes a stadion. A 80-as évek közepén felállították a megvilágításhoz szükséges oszlopokat, viszont a komplett világítás átadására csak 1989. őszén került sor, melyet tíz év múlva fel kellett újítani. A stadion és létesítményeinek állapota a 2000-es évek elejére rohamosan leromlott.

Múlt

Jelen

Először 2015-ben lehetett arról hallani, hogy valóban megvalósulhat az új Haladás Sportkomplexum megépítése. A tervek alapján, a területen két különböző funkciót alakítanak ki: egy labdarúgó stadiont a kiegészítő helyiségeivel, illetve az egyéb sportok számára sportcsarnokokat. Utóbbiban helyet kap két labdajátéktér: kézilabda, röplabda és futsal részére, az egyik 450 fős lelátóval is rendelkezik, a másik edzőcsarnok. Ugyanebben az épületrészben sakktér, birkózó, ökölvívó és súlyemelő csarnok is kialakításra került, így konditermet is létrehozhatnak. A nemzetközi mérkőzések megrendezésére is alkalmas focistadion teljes egészében fedett lelátójú, amely 8.903 főt lesz képes befogadni. A hír 2016. februárjában beigazolódott, rekord gyorsasággal megkezdődött a régi stadion bontása. Első körben a régebbi, keleti, fedetlen betonlelátók, ezek után a fedett vasszerkezetű tribün, majd a négy darab közel 50 méteres vi-

lágítást szolgáló oszlopok is bontásra kerültek. Az új komplexum beruházás lebonyolításával megbízott Swietelsky-ZÁÉV Konzorcium 2016. júliusában beadta az új sportkomplexum villamosenergia-igényét, amely a régi stadion meglévő rendelkezésre álló teljesítménynek közel hatszoros villamosenergia igényét jelenti. Korábban egy darab idegen tulajdonú AHTR biztosította a 287 kVA teljesítményt. A E.On szombathelyi üzem támogatásával a győri áramhálózati osztály 2016. júliusának végén megküldte az igénybejelentő részére a többleteljesítmény műszaki, gazdasági feltételeit. Az ajánlatkérő előre jelezte az igénybejelentésénél, hogy az 1725 kVA – es igényt

egy kétirányú középvezetési kábelhálózati rendszerrel szeretné vételezni. Ennek a jóval nagyobb nagyságrendű igénynek a leghamarabbi rendelkezésre állására 2017. július 1-je lett meghatározva. A konzorcium az előzetes tájékoztatóban szereplő feltételeket 2016. szeptember közepén elfogadta, melynek lényege a következő: az említett kétoldali ellátást akkor tudja az áramszolgáltató biztosítani, ha a Szombathely város 10 kV – os kábelhálózat Szöllős-Juhász Gyula-Derkovits elnevezésű kábelkör a jelenlegi technikum és a Bolyai transzformátor állomások között felfűzésre kerül, a stadion nyugati részében kialakított középvezetési kapcsolótérbe.

Középvezetési kábel nyomvonala

Transzformátorgép

A teljes műszaki átadás 2017 végén megtörtént

Üzemviteli szempontból ez lenne az objektum fő ellátási iránya, de, hogy megfeleljünk a kétoldali betáplálásnak, a Derkovits-Szűrcsapó II. épített házas transzformátor állomástól a stadion északnyugati részéből szintén egy középvezetési kábel indítunk a főelosztóhoz. A középvezetési ellátás érdekében közel 1100 folyóméter új nyomvonalban építünk ki kábelt, részben bonyolult közterületeken, parkolón és a Bartók Béla körúton átvezetve. A kábelek összefogása érdekében az üzemvitelnek megfelelően, három darab középvezetési biztosító berendezést építünk be. A berendezések száz százalékban E.On tulajdonban maradnak, a középvezetési térből épült ki az átkötés a már idegennek mondható Haladás tulajdonú kapcsolótérbe.

Középvezetési kábelek: NA2XS(F)2Y 1X240RM/25 10KV
Kapcsolóberendezések: SF6-OS KKKL 20 kV NB-IIID, SF6-OS KKL 20 kV NB-IDI valamint egy bővíthető SF6-OS KKL 20 kV és Schneider Flair 22D zárlatjelzők kerülnek a berendezésekbe. A stadion transzformátor tereibe 1 – 1db SIEMENS 11/0,4 kV ; 2000kVA –es gép került beépítésre.

Az ajánlat elfogadása után szombathelyi üzemünk a Villkász Kft. tervezőjét, Koós Jánost bízta meg a villamos tervezéssel. Egy gyorsított egyeztetést követően a beruházóval, valamint a SZMJV Önkormányzat képviselőjének részvételével próbáltuk a lehető legrövidebb időben

belül pontosítani a mindenki által megfelelő nyomvonalakat. A sikeres egyeztetés 2016. november közepén megtörtént. Ezek után már csak a pénzügyi részleteket kellett pontosítani, hiszen a csatlakozási szerződésben szereplő összegek kiegészültek a kért második irányú ellátás, valamint a meglévő berendezések egy részének szükséges átépítése miatt. A Swietelsky – ZÁÉV Konzorcium a beruházáshoz szükséges ráeső forrásokat 2016. december elején elutalta. A Villkász Kft. által rekord gyorsasággal elkészült kiviteli tervek 2017. januárban a szombathelyi hálózati üzem jóváhagyta. Benkő Péter projektgazda 2016. december hónapban elindította az egyedi középvezetési berendezések beszerzését, amely lezárásra került, a standard anyagokkal együtt már rendelkezésre állt 2017. március közepére.

2017. február elején megkötöttük a szerződést a hálózatépítő partnerünkkel, a Villkász Kft.-vel. A szerződésben április végi befejezést határoztunk meg. Úgy véltük, amennyiben a tervezett márciusi kezdésnek nem lesz technikai akadálya, tudjuk tartani az április végi befejezést, amely idő szerint jóval kedvezőbb, mint, amit a konzorcium meghatározott az igénybejelentésnél. A vezetékjogi engedélyezés jogerőre lépésének napjait pedig a helyi áramhálózati üzemeltetővel előkészítésre kerül az üzemviteli megállapodás, amely nélkülözhetetlen a tervezett, május eleji feszültség alá helyezésnek, próbauzemnek. A munkaterület átadás-átvé-

tel 2017. március 20-án megtörtént. A folyamatban lévő érintettek heti rendszerességgel találkoztak az építés helyszínén, ahol átbeszélésre került a kiemelt projekt aktuális állapota a szombathelyi üzem életében.

2017. június 9-én az új középvezetési kábelszakaszok üzembe helyezése megtörtént, a kapcsoló berendezések működnek. A vállalatunk által ígért kivitelezési határidőket tudtuk tartani a műszaki átadás-átvétel megtörtént. 2017. augusztus 28-án pedig az üzemirányításunk támogatásával „színelte” üzemzavart vezettünk le, amely azt jelentette hogy a városi 10kV-os kábelkör egyik oldali kikapcsolásával elvettük a feszültséget és az áttérést a védelmekre, kapcsoló berendezésekre bíztuk, amelyek sikeresen működtek a második oldali betáplálásról, a sportkomplexum ellátása zavartalan volt. Az új sportkomplexum teljes műszaki átadása 2017. végén megtörtént. Igazán szép feladat volt végig kísérni ezt a projektet. Köszönjük a Villkász Kft.-nek, a ZÁÉV-nek, a Zala elektro Kft.-nek, üzemeltető kollégáimnak, és mindenkinek, aki támogatta, segítette a közös munkát!

*A létesítmény létrehozásának közreműködői:
Nagypál Tibor tervező: fogyasztói középvezetési oldal
Koós János tervező: E.On oldali középvezetési hálózat és berendezések
Horváth Gyula Vladimír: BMSK műszaki ellenőr*

A bontás

A Vas Megyei Mérnöki Kamara
a korábbi zajos sikereken és táblás házakon felbuzdulva
ismét megrendezi a vasi mérnökök farsangi mulatságát.

Aktuális bálunk vezérfonala a humor lesz,
ezért ezt a szlogent kölcsönöztük a Gencsapátiban született,
gasztro-újságírótól, Vinkó Józseftől:

„A nevetés olyan az embernek, mint sörnek a csapolás”

VASI MÉRNÖKBÁL 4.0

Helyszín: Weöres Sándor Színház, Krúdy Klub & Étterem
Időpont: 2019. február 2., szombat este

Bálunk díszvendége:
NAGY GYULA okl. gépészmérnök
a Magyar Mérnöki Kamara elnöke

A Bál rövidített tartalomjegyzéke:

Vas Megyei Mérnöki Kamara kitüntetéseinek átadása
Mikó István Jászai Mari Díjas Érdemes művész:
A gyomor örömei

A VMMK horvát barátai, a Guslice tambura együttes

Krúdy Gyula nevéhez méltó
VACSORA
Éhen Gyula kímélő menü, a húson túli világból
Krúdy Gyula dőzsi menü, gourmand írónk kedvenceiből
Nagy Gyula mérnök menü, válogatás elnöki étkekből

Galaxy tánczenekar

Tombola

Báli beugró 12.000 Ft/fő

Kísérő rendezvény a Magyar és Molnár Pálinkaház gyümölcscskóstolója

Rutinos és elsőbálozó mérnökeinket, társaságukat, vendégeinket
nagy szeretettel várjuk!

Részletes program és menü később.

Előzetes bejelentkezés a kamara Titkárságán lehetséges,
de előfoglalási kedvezményt nem tudunk biztosítani.

Műsorváltozás lehetséges, de nem valószínű.

VAS MEGYEI MŰSZAKI BÁL 2019.

Helyszín: Hotel Írottkö, Kőszeg
Időpont: 2019. február 23-24.

ELŐZETES PROGRAM:

2019. február 23. (szombat)

12 órától:

A szállás elfoglalása (kétágyas szobákban), vá-
rosnézés, ismerkedés Kőszeg építészeti, táji és
gasztronómiai értékeivel

18 órákor:

Megnyitó
A Vasi Építészeti Biennálé 2018 kőszegi bemu-
tatkozása

19 órákor:

Pohárköszöntő – nyitó műsor

19.45 órától:

Vacsora: svédasztal (ital: rendelés alapján)
Tánc, vigalom
Zene: Cabo Wabo Party Band

22 órákor:

Műsor

24 órákor:

Tombolahúzás, majd éjféli büfé
Zene, tánc hajnali 4-ig

2019. február 24. (vasárnap)

9 órától 11 óráig:

Bőséges svédasztalos reggeli

12 óráig:

A szálloda elhagyása

A bálra előzetesen jelentkezni lehet személye-
sen, telefonon vagy e-mail-ben.

A részvételi díj ez évben is változatlanul
16.000 Ft /fő!

Műszaki bál évről évre a Hotel Írottköben

Vacsora 19.45 órától

A Cabo Wabo Party Band nélkül nincs Műszaki bál

ÁRVÍZ, AMI SOKAT VITT, ÉS SOKAT HOZOTT

Nádor István

Valencia Spanyolország harmadik legnagyobb városa, jelentős történelemmel, hangulatos, ám kicsi óvárossal. „A Turia parti metropolisz”, hangzik el sokszor a La Liga futball közvetítésein, de az alatt a hat nap alatt, amelyet a nagyvárosban tölthettem, nem láttam a folyót. Hová lett a Turia folyó? Persze, amikor a fapados légitársaság bécsi járata landolt a milliós spanyol nagyváros leszállópályáján, én már tudtam a választ. A válasz egy különleges vízgazdálkodási és városépítészeti történessorozat, tehát itt, a TÉR-ben a helye.

Mindenek előtt, röviden ismerkedjünk meg a Turia folyóval. A 280 km hosszú folyó vízgyűjtője 6352 km², forrása 1830 tfsz.-en van, közép-vízhozama 400 m³/s, mértékadó árvíznek az 1949. szeptemberi árhullámot tekintették, mely 2300 m³/s vízhozammal tetőzött. Ezek után térjünk rá arra az árvízi helyzetre, mely a későbbi városépítészeti folyamat origója lett. 1957. október. 18. 7 óra és október 19. 10 óra között (azaz 27 óra alatt) a spanyol meteorológusok, 300-500 mm csapadékot regisztráltak Valencia térségében! Hogy a nem vízépitő mérnökök és meteorológusok is pontosan képbe kerüljenek, ez a mi Alföldünk egész évi csapadékmennyisége, de Valencia éves átlagos csapadékösszege is csak kb. 500 mm. A következmény: a korábbi mértékadó árvízi vízhozamot (2300 m³/s) kb.

60 százalékkal meghaladó, 3700 m³/s tetőző vízhozamot mértek a spanyol vízügyesek! Az árhullám heveségét jól jellemzi, hogy a területi Hidrográfiai Szövetség mérési adatai szerint, hétfőn, október 14-én 13 órakor a Turia valenciai hozama 165 m³/s volt, 18-án 15 órakor az első árvíz csúcspontján 2700 m³/s, 12 órával később, a második árhullám csúcsán 3700 m³/s tetőző hozamot mértek. A vizes mérnök erre azt mondja (de, persze nem ezt csinálja): itt már nincs mit tenni, térdre imához! Igen, sajnos ez történt 1957-ben Valenciában is. A város közepén keresztül folyó Turia árvízvédelmi létesítményei (partfalak, töltések) nem bírták mederben tartani a lezúduló iszonyú vízhozamot, víztömeget. Az árvízvédelmi rendszer fizikailag összeomlott, a városban hat

helyen szakadt át a töltés, ill. az árvízvédelmi fal. A kb. 150 m széles mederből kiáramló víz a város jelentős részét elárasztotta. Az épületekben, hidakban, közlekedési létesítményekben óriási károk keletkeztek. Az árvíz legnagyobb tragédiája az volt, hogy Valencia városában 52, a tartomány többi részén további 29 emberáldozatot követelt a természeti csapás.

Az élet azonban nem állhatott meg, már néhány hónappal az árvíz levonulása után megfogalmazódott az ún. „Dél-Terv”, avagy „Elterelési projekt”. Ennek lényege, hogy a várostól délre egy teljesen új medret, mesterséges csatornát építettek a Turia folyónak. Az új meder 12 km hosszú, 175 m széles, vízlevezető kapacitása pedig 5000 m³/s. Az új Turia Valenciától délre délre torkollik a Földközi-tengerbe. A kivitelezés 1964-ben kezdődött, és 1973-ban fejeződött be. A „Dél-Terv” még az építési munkák megkezdése előtt vízgazdálkodási projektből egy ambíciós városstervezéssé alakult át, melyet már „Plan Sur de Valencia”-nak neveztek. Az 1961-ben jóváhagyott törvény a vízgazdálkodási beavatkozások mellett már magában foglalta az utak, a vasút és az urbanizáció egyéb tevékenységeit is. És, itt adódik a ma igazán érdekes kérdés: mi lett a Valencia belvárosán át húzódó, régi, és immár megüresedett Turia mederrel? Ha meglátogatjuk a Földközi-tenger partján fekvő nagyvárost,

láthatjuk a választ. A régi meder adta a 8 km hosszú gerincét a város fantasztikusan átgon-dolt, és nagyszerűen megvalósított rehabili-tációjának. Persze, ott is volt egy első, nem túl szerencsés ötlet: városi autópályát képzeltek el a felhagyott folyómederbe. Micsoda szerencséje Valenciának, hogy nem ez valósult meg! Na, meg nekem is, hiszen mit néztem volna hat na-pig egy autópályán?

Az eddigiekből már tudjuk mit vitt az 1957-es nagyvíz, de mit hozott az árvízvédelem megoldásán túl? Alapvetően két nagyszerű dolgot „köszönhetnek” a valenciaiak a ter-mészet pusztításának:

■ A folyó régi medrét a városon átívelő, köz-ponti zöldterületévé alakították át, amely Turia Park néven vált kulturális attrakciójává.

■ A Turia Park tengerpart felőli részéhez kapcsolódik az egyedülállóan látványos Művészetek és Tudományok városa, a Ciudad de las Artes y las Ciencias. A futurisztikus épületkomplexum egyben Európa egyik legimpozánsabb kulturális és tudományos kiállítási központja. Az új városrész terveit Santiago Calatrava, a Valencia tartományban született, és most 67 éves, építész és csapata készítette.

Most, kétrészes írásom első fejezetében nézzük mi is az a Turia Park?

Nehéz egy parkról írni, ott sétálni, biciklizni, sörözni, napozni, enni kell. Na, ezt mi mind csináltuk is ebben a szenzációs parkban, mert lehet. Lehet, mert a város és a park egy életet él. Nemcsak van bicikliút, de biciklit is úton-útfélen lehet kölcsönözni. Szállodáknál is, a Valenbisi városi kerékpárkölcsonzó hálózat drosztjai pedig olyan sűrűn vannak, hogy kikerülni is nehéz lenne. A parkban több párhuzamosan futó, 8 km hosszú sétány és kerékpárút, és sehol egy autó. Igazi kuriózum! Régi hidak újjáépítve, így a park mellett és fölött él, dübörög és rohan a milliós nagyváros, de itt lenn csak a gyalogosok, bringások. Se közlekedési lámpa, se dudálás. És van egy új híd is. A Calatrava híd eléggé extra-vagánsra sikeredett. Formáját látva a lent bicik-

Plan Sur

liző joggal gondolja, azok a fönti autók rögtön lepottyannak. Az egész parkban még talán a nagyszerű kialakításnál még jobban megfogott a totális nyugalom, és a tisztaság. A régi meder gyönyörűen gondozott zöldte-rületei lenyűgözőek. Persze, a karbantartó sze-mélyzet sokat dolgozik a renden. A képen lévő úriember éppen a gaz kezdeményeket perme-tezi a pálmák tövében.

Remek parkok, sok árnyék, sok pad, nyugodt emberek. Itt még mi magyarok is nyugodtak voltunk! És minden tiszta, sehol szemét és kosz. A 450 hektár összterületű Turia Parkban persze jutott hely a sportnak is. Egy atlétikai stadion és több focipálya is helyet kapott a parkban. A foci-pályákon ott jártunkkor is nagy volt a nyüzsgés, sok-sok kisgyerek rúgta a bőrt. Itt nevelődnek a tehetségek, akik a közeli Mestalla stadionban a Valencia CF és a spanyol futball új sztárjai lesznek. A nagy zöldterület kis megállóiban nem nehéz egy-egy gitáros, klarinétos parkzenéssel talál-kozni. Persze van itt a hivatalos zenének is impo-záns területe, a Palau de la Música (Zenepalota), előtte egy nagyszerűen odaillő szökőkúttal. Az 1800 férőhelyes szimfonikus előadóterem és a 420 férőhelyes kamaraterem Beethoven, Men-delssohn, Carl Orff művei mellett otthont ad a Queen Emlékkoncertnek is. Van ám ebben a hatalmas zöld folyosóban dísz-park, rózsakert, rendezvényterület is, de nem

hiányzik a minigolf pálya, vagy a gördeszka megszállottjainak épített félcső sem. 450 hektáron sok minden elfér, még egy olyan különleges gyerekparadicsom is, mint a Gulliver játszótér. A földhöz szögezett óriásnak a fején egyensúlyozhatnak, a kabátján csúszdázhatnak a valenciai gyerekek.

Valencia a paella őshazája, az őshonos változa-tot csirke és nyúlhússal csinálják. A Turia Park remek kis kioszkjának kínálatából a helyi pael-la nem maradhatott ki, hideg sörrel, sangriával. Nem tagadom, elfogadtuk ezt a remek ajánlatot. Sok szépséget és különlegességet láttunk a Turia Parkban. A legnagyobb csoda azt hiszem még-sem a parkban, hanem a valenciai döntéshozó fejekben volt, mert nem mérték ki felső lakó-parknak, nem lett lumpen elemek koszfészke, nem vált kétes kultúrájú és a városlakók nyugal-mát zavaró „szórakozóhelyek” gyűjtőhelyévé. He-lyette a rend/béke/nyugalom otthona lett egy nagyvárosban, az egységsugarú városlakók örö-mére. Így is lehet? Igen, lehet így is! Így is lehet „várostervezni”, így is lehet „városüzemeltetni”. Talán Szombathelyen is lehetne ezt kicsiben, ha a már rég elképzelt és megtervezett Perint terv-nek nekiállnánk. Az országgyűlési választások előtt szóba került, az önkormányzati voksolás előtt biztosan újra beszélnek róla. De mikor épül meg? Ugye nem várunk meg egy 400 mm-es csapadékot?

A Calatrava-híd és...

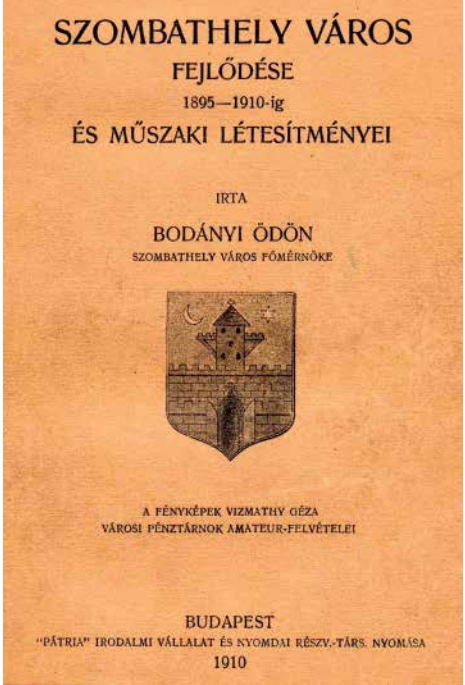
Permetező parkfenntartó

Gulliver

Kis focisták a Turia parkban

A Bodányi-könyv címlapja

klasszikus miséket.³⁰ Alkalmanként maga is foglalkozott zenészerzéssel. Tehetségét még ellenfelei is elismerték.³¹ Bodányi számára Richard Wagner operái jelentették a zeneművészet csúcását. A zeneszerző műveit nem egyszerűen szerette, hanem értette is. Operáinak *"szövevényes partitúráit nálánál jobban csak hivatalos karnagyok ismerték, oldalakat tudott kívülről a német szövegből is és filozófiailag is tudta Wagner titáni műveit taglalni*".³² Rendszeres látogatója volt a bayreuthi Wagner színháznak, ahol törzsvendégnek számított. Egy alkalommal a Vasvármegye hasábjain külön cikksorozatotban számolt be a szombathelyi olvasóknak e nagyszabású nyári színelőadásokról, s a zeneszerző művészetéről.³³ Bayreuthból hazatérve mindig *"átszellemült arccal, rajongó lélekkel beszélt az ottani előadásokról. Ilyenkor a reális főmérnök szinte rajongó és álmodozó diákká változott át*".³⁴ A főmérnök *"Európai műveltségű, magas látókörű",* szenzibilis egyéniség volt.³⁵ Zichy Mihály festő életéről írt könyvéből kiderül, hogy a képzőművészek iránt is fogékonytságot mutatott.³⁶ A "művészlelkű" melléknévvel felruházott főmérnök versírással is próbálkozott.³⁷ A mély vallásosság, a művészetek iránti fogékony-ság mellett a szakmai elhivatottság jellemezte leginkább a főmérnök személyiségét.

Helytörténeti és technikatörténeti szempontból szinte felbecsülhetetlen értéket képvisel "Szombathely város fejlődése 1895-1910-ig és műszaki létesítményei" című kötete, mely a korszakban szinte egyedülálló kísérlet volt egy vidéki település műszaki intézményeinek és városépítés-történetének bemutatására.²⁰

Személyisége, közéleti szerepvállalása

Bodányi Ödön – a kortársak egybehangzó véleménye szerint – *"megnyerő modoru"* férfi,²¹ *"az önzetlenség és a szerénység megtestesülése"* volt.²² Puritán életvitelű *„kötelességtudó, lelkiismeretes ..., mindenkivel szemben lekötelező, udvarias, előzékeny, magánéletében vallásos, visszavonuló"* emberként tartottak számon.²³ Embertársaival szemben tanúsított jóindulatát példázza, hogy özvegyek és árva-k számára magánmunkaként több alkalommal is ingyenesen készített terveket, s több jótékony célú mozgalomban is részt vett.²⁴ Segítőkészségére utalva megjegyzik róla hogy *"fizetéséből jutott a szegényeknek is, áldott jó szíve volt"*.²⁵ A főmérnököt mélyen hívó, buzgó katolikusként ismerték. Míg vallásossága miatt a liberális sajtó sokat gúnyolta, a helyi katolikus körökben köztiszteletnek és elismerésnek örvendett. Egyházi rendezvényeken, estélyeken rendszeresen fellépett előadóművészként is, ugyanis tehetséges zongorista volt.²⁶ Zenei képzettségéből és buzgó vallásosságából fakadóan 1900-ban Neumayer Mária tanárnővel együtt megalapította a domonkos templomban a Pacsirta-Énekkart, melynek szakmai irányítását, orgonás kíséretét Bodányi Ödön látta el. A kórus vezetése mellett a főmérnök szoros kapcsolatot tartott fenn a művelt domonkos rendi szerzetesekkel is.²⁷ Feljegyezték róla, hogy *"a Szent Domonkosrend tudós tagjait pár meghitt barátja társaságában gyakran látta vendégül, mely alkalmakkor élénk tudományos és művészeti viták folytak le művészi izlésssel berendezett, ragyogó tisztaságu szerény lakásában*".²⁸ Bodányi a város zenei életének aktív szereplője volt. Az 1905-ben Szombathelyen megrendezett "Országos Dalaverseny" egyik fő szervezőjeként – a nagyszabású esemény alkalmából kiadott könyvben – így jellemezték a főmérnököt: *"A zene és dalművészet terén kiváló szakember s jeles tehetségű művelője a klasszikus zenének*".²⁹ Egy másik kortárs e szavakkal emlékezett vissza rá: *"Romantikus lelke rajongó volt, élt-halt a szépért, de elsősorban a zenéért. Maga kiváló muzsikus volt olyan képzettséggel, hogy pódiumon is megállta volna a helyét. (...) A domonkosok templomában átszellemülten orgonált végig ...*

egyesegyedül mintaszerűen vezette, minden mérnöki feladatot ragyogó képességekkel oldott meg." ¹⁴ Több mint húsz esztendeig állt a szombathelyi mérnöki hivatal élén. A *"nagy terveket szorgalmas, csendes munkával megvalósító"* tisztviselő 1921. január 9-én, életének 63. évében hunyt el.¹⁵

Szakirodalmi tevékenysége

Gyakorlati munkássága mellett folytatta publikációs tevékenységét is. Szombathelyi főmérnökként figyelme egyre inkább a városok közegészségügyi problémái, a közművesítés aktuális kérdései felé fordult. Felelős beosztása, és a szombathelyi közművek országosan kimagasló színvonala mérnöki ismereteinek állandó fejlesztését követelték meg. Bodányi állandó naprakészségre törekedett. Szakmai igényességét az is mutatja, hogy a mérnöki hivatal részére több német szaklapot rendelt meg, sőt saját költségén további négy újságot járatott.¹⁶ Többször járt Párizsban, Svájcban és Olaszországban. Továbbképzését elősegítették azok a németországi tanulmányi utak is, melyeken részben hivatalos kiküldöttként, részben saját elhatározásból, szakmai érdeklődéstől hajtva vett részt. Ezekből a külföldi tanulmányokból azonban nem csak Bodányi profitált. Három útjának tapasztalatait is a szakmai közönség elé tárta az "Építő Ipar" című lap oldalain. Az eredetileg cikksorozatként megjelent tanulmányait később három önálló kötet formájában is kiadta, így téve lehetővé, hogy a bennük foglalt ismeretanyag minél szélesebb olvasóközönséghez juthasson el.¹⁷ Az 1911-es drezdai útról írt munkájából ingyenes példányokat küldött a résztvevőknek, és az összes hazai város vezetőségének. A főmérnök – független legényemberként – szabadidejét gyakran fordította könyvek írására, sokszor késő estébe nyúlóan dolgozott kéziratain. Ismeretterjesztő szándékkal készült munkái kedvező bírálatokban részesültek, a szerző számára mégis az jelentette a legnagyobb elismerést, ha az azokban foglaltakat fel is használták az infrastrukturális szempontból elmaradott magyar városok fejlesztéséhez. *"Boldognak fogom magamat érezni, ha munkámat a városi hatóságok, valamint az igen tisztelt kartárs urak figyelemre méltatják és az abban foglaltakat a magyar városok javára felhasználják*" – vallott erről egyik könyve előszavában.¹⁸ A helyi lapokban is megjelentek ismeretterjesztő beszámolói, több alkalommal tartott nagysikerű előadásokat. A nyugat-európai mérnöki tudományok legfrissebb tapasztalatairól hírt adva országos jelentőségű úttörő munkát végzett. Német lapokban is publikált, a szakemberek idehaza és külföldön egyaránt elismerték.¹⁹

- Lábjegyzet
- Melega Miklós: A modern város főmérnöke. Adalékok Bodányi Ödön életrajzához. = Vasi Szemle (továbbiakban: VSZ) 1999. 2. sz. 254-266. p.
- Ünnepi színház Szombathelyen. = V 1940. okt.6. 5. p.
- VaML Szombathelyi Anyakönyvi Kerület. Halotti anyakönyvi másodpéldány. 1. köt. (1921-1923); Városi közgyűlés. = SZÜ. 1912. máj. 5. 4. p.; Ünnepi színház Szombathelyen. = V 1940. okt. 6. 5. p.; Bodányi Ödön. = V 1921. jan. 11. 3. p.; Bodányi Ödön. = Hír 1921. jan. 11. 2. p.
- VaML, SZV MH Igazg. ír. 569/913
- Bodányi Ödön: A magyar polgármesterek 1911-ik évi prágai, drezdai és berlini tanulmányútjáról jelentés. Bp., 1911. 167. p.; Bodányi Ödön: Az 1912. évi düsseldorfi Városok kiállításról jelentés. Bp., 1913. 126. p.; Bodányi Ödön: Az 1913. évi lipcsei nemzetközi építő kiállításról jelentés. Bp., 1914. 126. p.; Gulyás: I. m. 591. p.
- VaML SZV Pm. ír. III. 4/1913.; Bodányi Ödön: Az 1912. évi düsseldorfi Városok kiállításról jelentés. I. m. Előszó
- VaML SZV Pm. ír. III. 4/1913.; Orsz. mérnök és építész egyesület naggyűlése. = SZÜ 1911. jún. 18. 2. p.; Bodányi Ödön felolvása. = SZÜ. 1911. dec. 24. 8. p.; Bodányi Ödön = V 1921. jan. 11. 3. p.; Szombathely város fejlődése és köztintéz-

cák rendezése képezte. Az utcaburkolás tervszerű munkálatai 1899-ben vették kezdetüket.⁹ A több évre elhúzódó, városképileg meghatározó, szakemberek által elismerőleg méltatott nagyszabású beruházás sikeres levezénylése is Bodányi érdemeit öregbítette. Építészeti alkotásokat is hagyott maga után. Ő készítette el a Kioszk homlokzatának, a Népfürdőnek, az I. kerületi és más elemi iskolának terveit is.¹⁰ A város új, korszerű térképe is az ő irányítása alatt készült 1904-ben.¹¹ Városszabályozási terv elkészítésének hosszú ideje fel-felmerülő gondolata is Bodányi Ödön főmérnöki tevékenységének idején érkezett a megvalósulás küszöbére. A német városépítészet, várostervezés eredményeinek szakavatott ismerőjeként jó kezekbe került Szombathely város szabályozási tervének ügye. Az ő javaslatára fogadták el azt az alapelvet, hogy nyugati mintára nem egy részletes, hanem egy elvi tervre írjanak ki pályázatot, s a beérkező munkák értékes elgondolásainak felhasználásával a helyi igényeket és lehetőségeket jobban ismerő városi mérnöki hivatal készítse el a végleges terveket. Bodányi ennek szellemében szerkesztette meg a pályázati kiírást, de a pályamunkák elbírálásában időközben bekövetkezett halála miatt már nem vehetett részt.¹² A dinamikusan növekvő város sokasodó építészeti ügyeinek adminisztrációja, a köz- és magánépítkezések ellenőrzése, a közművek fejlesztése és felügyelete, az utcanyitások és szabályozások terveinek elkészítése miatt a mérnöki hivatal állandó túlterheltséggel küszködött. A főmérnök munkájával a városvezetés ennek ellenére mindig elégedett volt, bár két alkalommal fegyelmi eljárást is indítottak ellene. A sok halálos áldozatot is követelő 1908-as szombathelyi tífuszjárvány és az ugyanezen évben Kunz Ferenc ví-zóra forgalmazó vállalkozó személye körül kirobbant megvesztegetési botrány kapcsán a Bodányi ellen emelt vádak alaptalannak bizonyultak.¹³

Bodányi Ödön *„nagy mérnöki tudásról mindenki elismerte. A fejlődésnek indult város mérnöki hivatalát*

BODÁNYI ÖDÖN,

A MODERN SZOMBATHELY FŐMÉRNÖKE

Melega Miklós

várostörténész

Megválasztásának körülményei

A folyamatban levő közművesítési munkálatok vezetésére sűrűgösen új, alkalmas szakembert kellett találni, a pályázati felhívásokat helyi és országos lapokban is megjelentette a város.¹ A megüresedett főmérnöki állás betöltésére kiírt pályázatra kilencen jelentkeztek. A folyamodók – az előírásnak megfelelően – mindannyian okleveles mérnökök voltak, s nem egy közülük már városi mérnöki gyakorlatot is a háta mögött tudhatott. (Többek között Kassa, Nagyvárad, Pécs, Szeged városi mérnöke is pályázott). A képviselők választása azonban nem rájuk, hanem egy a vasúti-, magán-, és részben városi mérnöki gyakorlattal rendelkező mérnökre, Bodányi Ödönre esett. Megválasztásában szerepet játszott 20 éves komoly szakmai tapasztalata és elismert publikációs tevékenysége: hogy *„pályanyer-tes műveivel irodalmi téren is szép himévre tett szert*.”²

Szakmai előélete

Bodányi Ödön 1858. szeptember 26-án az Arad vármegyei Kerülősön született.³ Műegyetemi tanulmányait külföldön, Münchenben végezte, ahol 1878-ban mérnöki oklevelet szerzett. Diplomája honosítására később Budapesten, a József Műegyetemen tett "oklevél vizsgát".⁴ Pályafutását vasúti mérnökként kezdte. 1879 és 1893 között az Arad-Csanádi Vasút szolgálatában állott. Ez idő alatt Boszniában részt vett a Dobaj-Tuzlai vonal kiépítésében, 1885-től már mint építésvezető főmérnök. Ezután a Segesvár-Szentágotai Vasút építésének ügyét vette kézbe. *"A segesvár-szentágotai vasutat az elemi események következtében bedőlott hegycsuszamlások és a pénzügyi válság miatt rendkívüli nehézségek között építtem ki*" – vallotta visszaemlékezésében. A vasútvonal feltűnést keltő és elismerésben részesülő magaséptí ményeit is Bodányi tervezte, aki a munkálatok és elszámolások befejeztéig, 1899 májusáig maradt a társaság szolgálatában.⁵

Mérnökségének első húsz évében egyéb szakterületeken is gyakorlatot és elismerést szerzett. Gyak-

ran foglalkozott folyószabályozási műveletekkel. Az 1879-80 és az 1887-88-as évek rendkívüli árvizei alkalmával a védekezési munkálatoknál önkéntes segítséget nyújtott Arad városának. Fáradozásait elismerve több alkalommal is a város tiszteletbeli mérnökévé választották. Ilyen minőségben figyelemmel kísérhette az Arad város csatornázásának és vízvezetékének létesítésére irányuló előtanulmányokat. Segesváron – a vasúti építkezések kapcsán – jelentős utca-szabályozási munkálatokat hajtott végre.⁶ Vasúti témájú tanulmányainak többsége a kor legrangosabb műszaki lapjában, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közönyében jelent meg. Az egyesületben tartott tudományos előadásaiért 1893-ban "Hollán Ernő pályadíj"-at is nyert.⁷

Városi mérnöki tevékenysége

Az alkotóerejének teljében levő, 41 éves mérnök megválasztásakor kijelentette *„igyekezni fogok minden erőmből és teljes odaadással kötelességemet teljesíteni, hogy várakozásuknak megfeleljek és nagyra-becsült bizalmukat kiérdemeljem. Jól tudom, hogy a feladat, melyre vállalkozom nem könnyű, de remélem, hogy erőmet nem fogja meghaladni*.”⁸

Bár Bodányi elődje hatalmas munkát végzett, az új főmérnök számára is bőven akadt tennivaló. Hivatalának elfoglalásakor a város csatornahálózata és vízvezetéke gyakorlatilag már készen állt, de a házi csatlakozások és a bővítési tervek elkészítése, a közművek felügyelete komoly mérnöki feladatot jelentett. Hogy a vele szemben támasztott elvárásoknak maradéktalanul megfeleljen, Bodányi behatóan tanulmányozta a gondjaira bízott művek terveit és működését. Szabadsága alatt tapasztalatszerzés céljából felkereste a budapesti és az aradi vízműveket. Ezen kívül kapcsolatot tartott fenn Farkass Kálmánnal, a vízvezeték és csatornaépítés elismert hazai szakemberével, s ismerte a külföldi szakirodalmat is. Éhen Gyula városépítő programjának utolsó felvonását a közműépítkezések alkalmával feltúrt, de attól függetlenül is siralmas állapotú ut-

^[1] VaML SZV Pg. Közig. III. 1000/1899.
^[2] Tisztújító közgyűlés. = V 1899. okt. 22. 4. p.
^[3] Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái. III. köt. Bp., 1941. 590. p.
^[4] VaML SZV Pg. Közig. III. 1000/1899.
^[5] Uo.
^[6] Uo.
^[7] Kovács László (szerk.): Magyar vasúttörténet. 3. köt. Bp., 1996. 247-248 és Pallas Nagylexikona. 3. köt. Bp. 1893. 394. p.; Bodányi Ödön: A keskenyvágányú vasutak nemzetgazdasági jelentősége s ezzel kapcsolatban a mezőhegyesi gazdasági

^[8] Tisztújító közgyűlés. = V 1899. okt. 22. 4. p.

^[9] Bodányi: i.m. 37-95. p; Melega Miklós: A századfordulás Szombathely infrastruk-

^[10] turájáról. = VHK 1996. 2. sz. 33-39. p; VaML SZV MH Igazg. ír., III. 13/1900., IV. 568/1900., 569/1913.; Személyi hírek. = SZÜ 1899. dec. 24. 7. p.

^[11] Bodányi Ödön halála. = Hír 1921. jan. 11. 2. p.; Ünnepi színház Szombathelyen. = V 1940. okt.6. 5. p.; Bodányi Ödön védekezik. = V 1909. jan. 15. 1. p.; Bodányi: i. m. 23. p.

^[12] VaML, SZV MH Igazg. ír. 677/1901.; Balogh Péter: Szombathely anno ... 1904. = VHK 1998. 3. sz. 72. p.; A vasvármegyei kultur-egylet muzeuma. = V 1905. ápr. 23. 4. p.; A kulturpalota építése. = V 1905. aug. 27. 3. p.

^[13] Városszabályozási terv felé. = V 1914. júl. 21. 5. p.; VaML SZV Pm. ír. III. 164/1923.

TAK KIÁLLÍTÁS ÉS KONFERENCIA, BIENNÁLÉ

Tanai Ibolya

Vas megyében tevékenykedő építészek, belsőépítészek, táj- és kertépítészek közelmúltban készült munkáit ismerhetik meg az érdeklődők az idei Vasi Építészeti Biennálén. Az AGORA-Savaria Filmszínházban nyílt kiállításon a megye településeinek arculati kézikönyveiből is látható válogatás.

Családi és társasházak, középületek, közterek, sport – és ipari létesítmények szerepelnek a Savaria mozi aulájában elhelyezett fényképeken. A tervezők által beküldött munkák közül a Vas Megyei Építész Kamara elnöksége válogatta ki azokat, amelyeket vizuálisan, funkcionálisan és a kivitelezés szempontjából is jó minőségűnek ítélt. Nem rangsorolták az épületeket, nem is ez volt a cél, sokkal inkább az, hogy mi, itt élők – mint potenciális megrendelők – minél több jó példát lássunk, és ezzel vizuális kultúránk fejlődjön. Hasonló kiállítást először 2002-ben rendeztek – tudtuk meg Ábrahám Ferencről, a kamara elnökétől –, majd 2004-ben úgy döntöttek,

hogy minden második évben bemutatkozási lehetőséget biztosítanak a megye építészeinek. A gazdasági válság évekre visszavetette a tervezést és az építést, de 2016-ban már elegendő anyag gyűlt össze egy kiállításához. A konjunktúra idén még inkább érezte a hatását: most először jóval több pályázatot juttattak el a tervezők a kamarához, mint amennyit végül bemutatásra érdemesnek találtak. A paletta sokszínű: a kiállításon látható harmincegy épület között szinte minden van a családi háztól a ravatalozón át a múzeumi épületig.

Az építész kamara ezúttal a 2017 végéig minden városban és faluban elkészített települési

arculati kézikönyvekből is bemutat több mint harmincat. A táblákon látható fotók érzékeltetik, épített örökségünknek milyen helyi értékei vannak az egyes településeken, amelyet megőrizni, vagy egy-egy új beruházás esetén figyelembe venni érdemes. Hogy lehetőleg elkerülhetők legyenek azok az esetek, amikor egy-egy giccses, ormótlan vagy éppen szürke, egyhangú létesítmény idegenként terpeszkedik az élő településszövetben. A kézikönyvnek különösen nagy jelentősége van most, amikor a családi házak építését csak bejelenteni kell, engedélyeztetni nem – vagyis a települések arculata sokkal inkább függ a lakosság ízlésétől, mint korábban.

A kiállításokat Harangozó Bertalan kormány megbízott nyitotta meg, aki köszöntőjében azt hangsúlyozta: minden településnek megvan az egyedi arculata, amelynek megőrzését, a szerves fejlődést és a helyi identitás erősödését szolgálják az arculati kézikönyvek, és az ezek nyomán született helyi rendeletek.

Harmincegy épület látható a biennálén

2002-ben rendezett először a kamara bemutatkozási lehetőséget a vasi építészeknek

Megalkotásukról és gyakorlatban való érvényesítésükről konferencián cserélték ki tapasztalataikat, mondták el véleményüket az építészek és a települések vezetői. A szakmai beszélgetést Csermelyi Andrea állami főépítész összefoglalója vezette fel, Takács András, a Vas Megyei Építész Kamara alelnöke a Településképi Arculati Kézikönyvek tapasztalatairól szóló diaszorozatot ismertette.

A vasi kiadvány

Csermelyi Andrea állami főépítész összefoglalójával kezdődött a konferencia

Ábrahám Ferenc elnök és Harangozó Bertalan kormány megbízott a megnyitón

TÉR ■ a Vas Megyei Építész Kamara és a Vas Megyei Mérnöki Kamara közös lapja ■ Alapította: a Vas Megyei Építész Kamara ■ Alapítás éve: 2004 ■ Megjelenés: kéthavonta 300 példányban
Az újságban megjelenő adatok valóságtartalmáért a kiadó nem vállal felelősséget. ■ Főszerkesztő: Gombás Mónika ■ A szerkesztőbizottság elnöke: Pintér Gábor ■ Társelnöke: Tóthné Temesi Kinga ■ A szerkesztőbizottság tagjai: Ábrahám Ferenc, Balogh Péter, Czup Attila, Czeiner Gábor, Dr. Engi Zsuzsanna, Horváth Gyula Vladimir, Kiss Albert, Takács András, Vincze Csaba ■ Arculattervezés: Yellow Design ■ Tördelés, nyomdai előkészítés: Dpix Kft. ■ Nyomdai munka: Yeloprint Kft. 9700 Szombathely, Géfin Gyula utca 11-13. ■ Ügyvezető igazgató: Dávid Péter ■ Terjesztés: Vas Megyei Építész Kamara, Vas Megyei Mérnöki Kamara ■ Hirdetésfelvétel: Vas Megyei Építész Kamara, 9700 Szombathely, Thököly Imre utca 14. tel: +36 94 312-461, mobil: +36 30 3014 149 info@vmek.hu, Vas Megyei Mérnöki Kamara, 9700 Szombathely, 11-es Huszár út 40. tel: +36 94 342-120 info@vasimmk.hu ■ Kiadja: Vas Megyei Építész Kamara, Vas Megyei Mérnöki Kamara ■ Felelős kiadó: Ábrahám Ferenc, a Vas Megyei Építész Kamara elnöke ■ ISSN: 2064-9215 ■ Címlapon: Advent a Fő téren – Mészáros Zsolt fotója ■ Hátsó borítón: A Valencia-Umbracle, a félig fedett pálmaliget ■ 4. és 5. oldalon: Garai Antal Atom fotója

